

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 3907/14

ע"א 7579/14

ע"א 118/15

ע"א 125/15

לפני: כבוד המשנה לנשיאה א' רובינשטיין
כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט א' שהם

המערער בע"א 3907/14,
ע"א 7579/14 וע"א 118/15:

ד"ר בוריס בנאי

המערער בע"א 125/15:

דוד בנאי

נגד

המשיבים בע"א 3907/14 וע"א 7579/14:
1. עו"ד איתן ארז, נאמן לנכסי החייב אלי רייפמן
2. כונס הנכסים הרשמי

המשיבים בע"א 118/15:
1. אלי רייפמן
2. דוד בנאי
3. כונס הנכסים הרשמי
4. עו"ד איתן ארז

המשיבים בע"א 125/15:
1. אלי רייפמן
2. ד"ר בוריס בנאי
3. כונס הנכסים הרשמי
4. עו"ד איתן ארז

ערעורים על החלטותיו של בית המשפט המחוזי תל אביב-
יפו בתיק פשר 3000/08 שניתנו ביום 16.4.2014, ביום
5.10.2014 וביום 7.12.2014 על ידי כבוד השופט א'
אורנשטיין

תאריך הישיבה: ט"ז באייר התשע"ו (24.5.2016)

בשם ד"ר בוריס בנאי: עו"ד יניב אינסל, עו"ד דרור אורן-הורן ועו"ד שי מילוא
בשם עו"ד איתן ארז: בעצמו
בשם כונס הנכסים הרשמי: עו"ד טובה פריש ועו"ד שמרית מלמן
בשם אלי רייפמן: בעצמו
בשם דוד בנאי: עו"ד גד טיכו ועו"ד אורית אלמוזלינו-רייז

פסק-דין

השופט י' עמית:

ארבעה ערעורים מאוחדים על החלטותיו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-
יפו (כב' השופט א' אורנשטיין) מיום 16.4.2014, מיום 5.10.2014 ומיום 7.12.2014
בפש"ר 3000-08.

1. אלי רייפמן (להלן גם: החייב) התקשר ביום 17.2.2002 עם המערער במיזם עסקי חובק עולם, לפיו רייפמן יממן רכישות של מכרות ומפעלי מחצבים ברחבי העולם ויחזיק יחד עם אשתו ב-35% ממניות החברה שתוקם לצורך המיזם (להלן: נוקוטומי); והמערער, שיחזיק ב-65% המניות הנותרות, ינהל את המכרות והמפעלים וישביח את ערכם (להלן: ההסכם). במסגרת ההסכם נקבעה תניית בוררות שלפיה כל מחלוקת עתידית שתתעורר בין הצדדים תתברר בפני ה-ICC (International Chamber of Commerce in London) ותוכרע על פי הדין המהותי האנגלי (סעיפים 8-9 להסכם; להלן: תניית הבוררות).

2. בשנת 2008 החלו להינקט נגד רייפמן הליכי פשיטת רגל, בשנת 2009 ניתן צו כינוס על נכסיו ובשנת 2011 הוא הוכרז כפושט רגל ועו"ד ארז מונה לכונס נכסיו (להלן גם: הנאמן).

במסגרת הליכי פשיטת הרגל ביקש הנאמן לחשוף את המידע הרלוונטי בנוגע למיזם ולקבל לידיו את חלקו של החייב במיזם. לטענתו של הנאמן, רייפמן השקיע במיזם 11 מיליון דולר ואילו המערער הפר את התחייבויותיו בכך שנכסי המיזם מוחזקים למעשה בידי המערער ובנו (באמצעות חברות זרות) ולא בבעלות חברת נוקוטומי. מנגד, המערער טען, בין היתר, כי ההסכם בינו לבין רייפמן בוטל בהסכם נוסף מיום 15.10.2008 (להלן: הסכם הביטול), ומכל מקום, כי ההכרעה במחלוקת צריכה להיעשות במסגרת הליך בוררות כפי שהוסכם מלכתחילה.

ביום 22.6.2011 ניתנה החלטתו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כב' השופטת ו' אלשיך), במסגרתה נקבע כי תניית הבוררות אינה רלוונטית למחלוקת לעניין תוקפו של הסכם הביטול; הוצהר על בטלותו של הסכם הביטול (מכוח ס' 96(א) לפקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], התש"ם-1980 (להלן: הפקודה)); ובית המשפט הורה למערער להעביר לנאמן דוחות מפורטים על המיזם. ערעור על החלטה זו נדחה (ע"א 6916/11 בנאי נ' עו"ד איתן ארז (11.2.2013)), אך המערער לא מילא אחר הוראת בית המשפט. רק לאחר שהנאמן הגיש בקשה לפי פקודת בזיון בית משפט ולאחר שנערך דיון בבקשה, מסר המערער תצהיר בעניין קשריו עם המפעלים הקשורים במיזם; אך גם בשלב זה נותר ספק אם המערער מילא אחר ההחלטה במלואה (ראו החלטת בית המשפט המחוזי (כב' השופטת ת' אברהמי) מיום 20.6.2013). ביני לביני,

ביקש הנאמן במהלך חודש אפריל 2013 להוציא צו עיכוב יציאה מהארץ כנגד המערער. ביום 22.4.2013 ניתן צו ארעי לעיכוב יציאה מהארץ, שבוטל מאוחר יותר בהחלטה מיום 20.6.2013.

ביום 2.5.2013 הגיש הנאמן בקשה לחייב את המערער להעביר את נכסי המיזם לבעלותה של נוקוטומי בהתאם להוראות ההסכם (להלן: בקשה 147). המערער חזר על טענותיו המקדמיות וביקש לעכב או לסלק את ההליך בשל תניית הבוררות, אך בית המשפט קבע, בשתי החלטות קצרות, כי טענות הסף ידונו במסגרת הבקשה העיקרית והורה למערער להגיש תגובה לגופו של עניין (החלטות השופטת אלשיך מיום 2.7.2013 ומיום 7.7.2013). על ההחלטה מיום 2.7.2013 הוגשה בקשת רשות ערעור שנדחתה בהחלטתו של השופט דנציגר מיום 30.7.2013, שהדגיש כי אינו דן בטענה לגופה, וכי "ככל שתתקבל טענת הסף של המבקש [המערער – י"ע] ויתברר שהתגונן לגופו של עניין לשווא, יוכל בית המשפט המחוזי לפסוק הוצאות לחובת המשיב, ובדרך זו לפצות את המבקש על ההוצאות שהוציא שלא לצורך" (רע"א 5220/13).

3. בעוד בקשת רשות הערעור שהגיש תלויה ועומדת בפני השופט דנציגר בבית משפט זה, פנה המערער לבית המשפט הגבוה בלונדון (High Court of Justice; Queen's Bench Division) (להלן: בית המשפט באנגליה)) ועתר למתן פסק דין המכיר בתוקפה של תניית הבוררות. בית המשפט באנגליה נעתר לבקשתו של המערער, וביום 31.7.2013, יום אחד לאחר שניתנה החלטתו של השופט דנציגר, ניתן צו ארעי האוסר על הנאמן לפעול נגד המערער בכל הליך משפטי הנוגע למיזם. החלטה זו ניתנה לאחר שהנאמן נדרש להתייבב בתוך שעותיים לדיון בפני בית המשפט באנגליה. מאוחר יותר הורחב הצו הארעי ובית המשפט האנגלי הורה גם על עיכוב ההליכים נגד בנו של המערער וחברות קשורות. הצו כלל איסור מפורש על המשך ניהול הליכים נגד המערער בבית משפט בישראל ואיים בסנקציות אישיות כלפי הנאמן, לרבות מאסר וחילוט רכוש אישי של הנאמן, ככל שהנאמן, או מי מטעמו, ימשיך בהליכים נגד המערער.

על רקע התפתחויות אלה ולאור הסנקציות האישיות להן נחשף הנאמן על פי הצו שהוצא באנגליה, ביקש הנאמן לצאת לאנגליה כדי לנסות לשכנע את בית המשפט שם לבטל את הצו הארעי, ובשלב זה לעכב את ההליכים המתנהלים נגד המערער בבית המשפט המחוזי. בית המשפט המחוזי אישר את יציאתו של הנאמן לאנגליה ואת מימון ההתדיינות מתוך קופת פשיטת הרגל, וכן נענה לבקשה והורה על עיכוב הדיון בבקשה 147 תוך שהוא מביע תמיהה על התנהלותו של בית המשפט באנגליה (החלטותיה של

השופטת ו' אלשיך מיום 6.8.2013). כאמור, לצורך ניהול ההליך באנגליה נזקק הנאמן למימון, ולשם כך התקשר בהסכם עם מספר נושים שהסכימו לממן את נסיעתו ואת הוצאות ההליך עד לסכום של 200,000 יורו, תמורת החזר ההלוואה בצירוף ריבית מיוחדת בשיעור של 15%, וגם לכך ניתן אישורו של בית המשפט המחוזי (החלטתו של השופט א' אורנשטיין מיום 2.12.2013).

הנאמן שכר שירותי משרד עורך דין באנגליה והגיש בקשה לביטול הצו. לאחר דיון במעמד הצדדים, ניתנה ביום 26.11.2013 החלטתו של בית המשפט באנגליה, ולפיה המחלוקת בין הצדדים צריכות להתנהל בהליך בוררות וצווי המניעה יעמדו בעינם ויהפכו לצווים קבועים, כך שניתן צו חוסם האוסר על הנאמן להמשיך בהליכים כנגד המערער. בית המשפט באנגליה היה ער לכך שהחלטתו עומדת בניגוד להחלטות קודמות שניתנו על ידי בתי המשפט בישראל, לרבות בית המשפט העליון, כמפורט לעיל. בנוסף, בית המשפט באנגליה חייב את הנאמן לשלם למערער הוצאות משפט בסך 150,000 ליש"ט, בהדגישו כי הנאמן, כבעל תפקיד, צריך היה להיערך לאפשרות של חיוב בהוצאות, אם כי כבעל תפקיד הוא זכאי לקבל שיפוי מהנושים ומקופת פשיטת הרגל. החיוב בהוצאות הוביל להתפתחויות הבאות כלהלן.

ביום 12.12.2013 נעתר בית המשפט המחוזי לבקשתו של הנאמן והורה כי ככל שהחיוב בהוצאות משפט יוכר בישראל, הוא יחול על קופת פשיטת הרגל ולא על הנאמן באופן אישי. ימים ספורים לאחר מכן, ביום 16.12.2013, הורה בית המשפט באנגליה כי הנאמן אחראי באופן אישי לתשלום הוצאות המשפט. ההוצאות לא שולמו, ולבקשת המערער, בהחלטתו מיום 26.3.2014 הורה בית המשפט באנגליה לנאמן להשיב על שאלות ולמסור פרטים ומסמכים הנוגעים להליכי פשיטת הרגל, וכן להתייצב לדיון שנקבע ליום 30.4.2014, בין היתר על מנת להיחקר אודות נכסיו האישיים, שאם לא כן יואשם בביזיון בית המשפט.

בתגובה, פנה הנאמן לבית המשפט המחוזי בבקשה למתן צו שימנע מן המערער לנקוט כלפיו הליכים אישיים (בקשה 180). הבקשה התקבלה בהחלטתו של בית המשפט המחוזי (כב' השופט א' אורנשטיין) מיום 16.4.2014. בהחלטה נקבע כי הנאמן פעל לכל אורך הדרך במסגרת תפקידו, כי התנהגותו בבית המשפט באנגליה היתה הולמת והוא אף זכה לתשבחות מבית המשפט שם, ומכל מקום הוא "זכאי לחסינות מפני כל חיוב אישי" ואינו נדרש לשאת באופן אישי בהוצאות שנפסקו בבית המשפט באנגליה. בית המשפט המחוזי הביע תמיהה על התנהלותו של בית המשפט

באנגליה ומתח ביקורת על כך שהמערער נקט הליך עקיף באמצעות ערכאה זרה ועל הדרישה לקבלת מידע אודות הליכי פשיטת הרגל המתנהלים תחת חסותו של בית המשפט המחוזי. לפיכך ניתן צו המורה למערער "להימנע מלנקוט בהליכי גבייה נגד עו"ד ארז באופן אישי [...] וזאת בין בארץ ובין בחו"ל", ונאסר על עו"ד ארז להתייצב בפני בית המשפט באנגליה ולמסור מידע מתוך תיק פשיטת הרגל.

על החלטה זו נסב ערעורו של המערער בע"א 3907/14.

4. בהמשך, המערער הגיש לבית המשפט המחוזי בקשה להורות לנאמן לשלם את הוצאות המשפט בסך 150,000 ליש"ט שנפסקו לזכותו באנגליה מתוך קופת פשיטת הרגל (בקשה 187). בהחלטתו מיום 5.10.2014 דחה בית המשפט המחוזי את בקשתו של המערער ממספר טעמים: חוסר תום לב מצידו של המערער בכך שניסה לעקוף החלטות חלוטות של בתי המשפט בישראל באמצעות פניה לבית המשפט באנגליה; מניעות, נוכח עמדתו הקודמת של המערער ולפיה החבות בהוצאות המשפט היא חבות אישית של הנאמן ולא של קופת פשיטת הרגל; העדר תצהיר לתמיכה בבקשה הכוללת גם טענות עובדתיות; ואי התאמה פרוצדורלית להוראותיו של חוק אכיפת פסקי-חוק, התשי"ח-1958 (להלן גם: חוק אכיפת פסקי-חוק או החוק). בהחלטה נקבע מפורשות כי אין בה כדי לחסום את המערער מלפעול במסלול של חוק אכיפת פסקי-חוק.

על החלטה זו נסב ערעור המערער בע"א 7579/14 (שהוגש בתחילה כבקשת רשות ערעור).

5. הצווים שהוצאו באנגליה הקשו על המשך ניהול ההליך נגד המערער על ידי הנאמן, ולפיכך הגיש החייב בקשה לנהל את ההליך בעצמו (בקשה 181). בהחלטתו מיום 15.9.2014 נעתר בית המשפט המחוזי לבקשה זו, על דרך של החרגה מהליכי פשיטת הרגל אך מבלי לייתר את הפיקוח של בית המשפט של פשיטת רגל, ובכך הותר לחייב לנהל הליך עצמאי מטעמו ושלא באמצעות הנאמן. הובהר בהחלטה כי החייב יגיש דיווחים לבית המשפט וכי ככל שההליך יניב פירות הם יועברו לקופת פשיטת הרגל.

מאוחר יותר הגיש החייב בקשה לקצוב מועדים להגשת תגובתו של המערער לבקשה 147. המשמעות של בקשה זו היא למעשה "החייאת" ההליך נגד המערער בפני בית משפט של פשיטת רגל, כאשר החייב מבקש להיכנס בנעליו של הנאמן ולהמשיך את ההליך שהחל זה מכבר. בהחלטה מיום 7.12.2014, קבע בית המשפט המחוזי כי

החייב רשאי לחדש את ההליך בבקשה 147 ואינו נדרש לפתוח הליך עצמאי. צויין כי הלכה למעשה מדובר בבקשה לעיון מחדש בהחלטה מיום 15.9.2014, ובית המשפט החליט להיעתר לה. בהחלטה נאמר כי מהלך כזה יחסוך בהוצאות וימנע כפל התדיינות, ובנוסף טמון בכך פוטנציאל חיובי גם מבחינתו של המערער, שכן ניתן יהיה להכריע בתוקפה של תניית הבוררות כבר בהליך הנוכחי. לפיכך הורה בית המשפט למערער ולבנו להגיש תשובות לבקשה 147 לגופה, כפי שהורתה השופטת אלשיך כבר בהחלטותיה מחודש יולי 2013 (החלטות שעוכבו בשעתו לבקשת הנאמן כמפורט לעיל).

החלטתו זו של בית המשפט המחוזי נתקפה על-ידי המערער בבר"ע 118/15 ועל-ידי בנו, דוד בנאי, בבר"ע 125/15. בהמשך סווגו בקשות אלה כערעורים בזכות (החלטתו של הרשם ג' לובינסקי מיום 8.12.2015) והדיון בהם אוחד עם הערעורים הקודמים של המערער.

תמצית טענות הצדדים

6. לשם הנוחות, נרכז להלן את העמדות העקרוניות שהביעו הצדדים בארבעת ההליכים מושא דיוננו.

טענותיו של המערער: נטען כי ההסכם בין המערער לבין החייב כלל תניית בוררות מפורשת, ובנסיבות אלה המערער פעל כדין כאשר פנה לבית המשפט באנגליה כדי לאכוף את התנייה, חרף קיומם של הליכים קודמים בבית המשפט המחוזי בישראל. לשיטתו של המערער, הנאמן לקח על עצמו סיכון, לאחר שקיבל את אישור בית המשפט של פשיטת הרגל, בכך שבחר ליטול חלק בהליך שהתקיים באנגליה, אך כיום הוא מנסה להתנער למפרע מתוצאות ההליך. בהקשר זה הוסיף המערער וטען כי כאשר בית המשפט באנגליה פסק במהלך ההליך לזכותו של הנאמן הוצאות משפט בסך של 30,000 ליש"ט, הנאמן לא היסס לגבות אותן. בכל אלה, כך נטען, הביע הנאמן את הסכמתו לסמכותו של בית המשפט באנגליה לדון בשאלת תוקפה של תניית הבוררות. עוד נטען כי במקום להגיש ערעור על ההחלטה, בחר הנאמן בצעד שאינו מכבד את הריבונות המשפטית של אנגליה ופנה לבית המשפט המחוזי. בנסיבות אלה, כך נטען בערעורים, אין בסיס לקביעה כי המערער נהג בחוסר תום לב, בפרט כאשר טענה זו, כמו גם נימוקים נוספים שהובאו בהחלטותיו של בית המשפט המחוזי, לא נשמעו מפי הצדדים.

לשיטתו של המערער, צו המניעה שניתן על ידי בית משפט קמא ביום 16.4.2014 הוא למעשה צו חוסם, שניתן בניגוד לעמדת הכנ"ר; מבלי להידרש להלכות הרלוונטיות בנושא זה; והוחל "למפרע" על החלטה שניתנה בעבר.

בע"א 3907/14 טען המערער כי בית המשפט באנגליה התכוון להשית את הוצאות המשפט על הנאמן באופן אישי, בהתאם להוראות הדין האנגלי. לעומת זאת, בע"א 7579/14 ביקש המערער לחייב את קופת פשיטת הרגל בהוצאות ההליך, והסביר כי כוונתו המקורית של בית המשפט באנגליה היתה להטיל את החיוב על קופת פשיטת הרגל. נטען כי רק לאחר שנתברר שאין בקופה את הסכום הדרוש, הטיל בית המשפט האנגלי את החיוב על הנאמן, אך אין כל פגם בתביעה לשלם את הסכום מתוך קופת פשיטת הרגל. המערער הוסיף וטען כי בנסיבות העניין לא היה צורך בצירוף תצהיר או בהגשת בקשה נפרדת לאכיפת פסק חוץ, כיוון שלכל היותר נדרשת הכרה אגבית בפסק דינו של בית המשפט האנגלי.

המערער הלין גם על ההחלטה שבמסגרתה התיר בית המשפט המחוזי לחייב לנהל בעצמו את בקשה 147 במסגרת הליכי פשיטת הרגל. לטענתו של המערער במסגרת ע"א 118/15, בהחלטה זו נפלו מספר טעויות: לא ניתן "לעיין מחדש" בהחלטה מיום 15.9.2014 אשר מהווה פסק דין חלוט; גם אם מדובר ב"החלטת ביניים", החייב לא ביקש עיון מחדש במסגרת בקשתו המקורית ולא נתבקשה עמדת הכנ"ר; אין בנמצא נסיבות חדשות המצדיקות עיון מחדש, איש לא טען כי ההחלטה המקורית שגויה, ואין מקור נורמטיבי המאפשר לסטות ממנה; אין זה מן הצדק לפטור את החייב מנקיטת הליך משפטי עצמאי ואין חשש לכפל הליכים; צו המניעה שניתן בבית המשפט באנגליה חל גם על החייב; אין מקום לאפשר לחייב עצמו לנהל תביעה במסגרת הליכי פשיטת רגל; הדיון בבקשה 147 סבוך ואינו מתאים למסגרת הדיונית של הליכי פשיטת רגל; ולבסוף נטען כי עברו הפלילי של החייב מעיד שאין להתיר לו לנהל בעצמו את ההליך. לטענות אלה הצטרף דוד בנאי במסגרת ערעורו בע"א 125/15.

7. טענותיו של הנאמן: הנאמן הדגיש את העובדה שהמערער לא כיבד החלטות שיפוטיות חלוטות וביקש לעקוף אותן באמצעות פניה לערכאות זרות תוך התערבות בהליכי פשיטת רגל המתנהלים בישראל. לטענתו, יש עדיפות להחלטות שניתנו בישראל על פני החלטה מאוחרת שניתנה על-ידי ערכאה נמוכה יותר באנגליה, מה גם שהמערער הוא אזרח ישראלי ולאנגליה אין כל זיקה להליך.

הנאמן ציין כי כל פעולותיו נעשו בסמכות ובאישור בית המשפט של פשיטת הרגל ולכן אין מקום להשית עליו חיוב אישי. אשר לבקשתו של המערער לקבל את ההוצאות מתוך קופת פשיטת הרגל, טען הנאמן כי המערער רוקן את קופת פשיטת הרגל במהלך דיוני חסר תום לב ואין להלום כי ההוצאות של אותו מהלך ימומנו מתוך קופה זו. הנאמן הטעים כי לא קיבל על עצמו את סמכותו של בית המשפט באנגליה, אך נאלץ להיגרר להתדיינות באנגליה מפאת החשש לסנקציות אישיות שיוטלו עליו, ואף טען בפני בית המשפט האנגלי לחוסר סמכות. גם בקשתו לעכב ההליכים בבקשה 147 נגד המערער, נבעה מאילוץ ונוכח החשש מפני סנקציה פלילית, ואין למצוא בה הסכמה כלשהי לסמכותו של בית המשפט האנגלי, כפי שגם הובהר במפורש הן על-ידי הנאמן והן על-ידי בית המשפט המחוזי.

לשיטתו של הנאמן, אין כל פגם בכך שצו המניעה שניתן על ידי בית המשפט קמא הוא צו חוסם, ובפרט כל עוד לא פעל המערער בדרך המלך בהליך לאכיפת פסק חוץ. עוד הודגש כי בעוד שבע"א 3907/14 המערער טען בלהט כי יש להטיל על הנאמן חיוב אישי, הרי שבע"א 7579/14 טען המערער כי יש להשית את החיוב על קופת פשיטת הרגל. בנוסף, העלה הנאמן טענות כלפי ההליך שהתנהל בבית המשפט באנגליה וכלפי גובה ההוצאות שנפסקו, ובפרט כלפי ניסיונו של המערער לחשוף שלא כדין מסמכים פנימיים הנוגעים להליכי פשיטת הרגל, תוך שימוש בצו שניתן בבית המשפט באנגליה.

לגבי ההחלטה בה הותר לחייב לנהל את ההליך בעצמו, הנאמן סבור כי אין בכך פגם מאחר שאין אפשרות מעשית לנהל את הבוררות באנגליה; לבית משפט של פשיטת רגל נתונה סמכות לחזור ולעייין בהחלטותיו; ואין רלוונטיות לעובדה שהבקשה לא הוכתרה מלכתחילה כ"בקשה לעיון מחדש".

8. עמדתו של כונס הנכסים הרשמי: הכנ"ר סבור כי החלטתו של בית המשפט באנגליה איננה סותרת את החלטותיהם של בתי המשפט בישראל מכיוון שניתנה "לאחר שהתקבל היתר לכך מבית משפט של חדלות פירעון בישראל". בדומה לעמדתו של המערער, אף הכנ"ר סבור כי הנאמן נתן דעתו "לסיכון הטמון בניהולו של ההליך המשפטי באנגליה ולהוצאות העשויות לנבוע מהליך זה" ולא ניתן להפריד בין אישורו של בית המשפט המחוזי להשתתפותו של הנאמן בהליך באנגליה לבין החיוב של קופת פשיטת הרגל בהוצאות המשפט. לשיטתו של הכנ"ר לא נדרשת הכרה בפסק חוץ לצורך גביית ההוצאות מקופת פשיטת הרגל, וניתן להסיק הכרה אגבית כזו מתוך החלטותיו של בית המשפט המחוזי. הכנ"ר הביע חשש כי פסיקותיו של בית המשפט המחוזי

יעמידו את המערער בפני מבוי סתום וימנעו ממנו לגבות את ההוצאות שנפסקו לזכותו על ידי בית המשפט באנגליה.

בנוסף, הכנ"ר התנגד לאפשרות שניתנה לחייב לפעול במסגרת הליכי פשיטת הרגל, לאחר שבהחלטה קודמת נקבע כי החייב יוכל לנהל הליך נפרד.

9. טענותיו של החייב: החייב תמך בהחלטת בית משפט קמא לאפשר לו לנהל בעצמו את ההליך נגד המערער. לדבריו, המחלוקת אודות ההסכם היא גורלית עבור קופת פשיטת הרגל; אין אפשרות מעשית לברר אותה באנגליה; ואין להליך כל זיקה לאנגליה. החייב מתח ביקורת על פסיקתו של בית המשפט באנגליה וטען כי נוכח האיום בסנקציה פלילית על הנאמן, האפשרות היחידה לקדם את ההליך היא לאפשר לו להיכנס בנעליו של הנאמן לעניין זה. לשיטתו של החייב, בקשה 147 לא הוכרעה מעולם ואין פגם בכך שבית המשפט ימשיך לברר אותה, גם אם לשם כך נדרש עיון מחדש בהחלטה קודמת.

דין והכרעה

10. לאחר ששמענו את טענות הצדדים, ניסינו להביא אותם לידי פשרה באולם בית המשפט, שאותה העלינו על הכתב בפסק דין מותנה מיום 16.3.2016 כהאי לישנא:

"א. הצדדים [הנאמן מול ה"ה ד"ר בוריס ודוד בנאי] יקיימו בוורות דן יחיד בישראל בחסות ה-ICC. הדין האנגלי יחול על הבוררות והיא תנוהל באנגלית. הבורר יתמנה בעקבות פניה משותפת בכתב של הצדדים על ידי ה-ICC [הסניף הלונדוני, אשר ישכיל למנות עורך דין המתגורר בישראל והבקיא בדין האנגלי]. הבורר יונחה על פי כללי ה-ICC (מוסכם כבר בשלב זה שהצדדים יוותרו על הליכי גישור או פישור על מנת לחסוך בהוצאות) כל טענות הצדדים שמורות להם. עם זאת, מובהר בזה כי פסק הדין לגבי בטלות הסכם הביטול הוא חלוט.

ב. הסכומים 150,000 ליש"ט בהם חויב הנאמן באנגליה ועוד 30,000 ליש"ט ששולמו לנאמן, יופקדו על ידי הנאמן בקופת הבוררות [שתוחזק בנאמנות משותפת על ידי באי כוח הצדדים] לשם הבטחת הוצאות הבוררות ותוצאותיה. עלות הבוררות תתוחם במליון ₪ לכל צד. ככל שהבורר יסבור כי יש מקום להוספת סכום נוסף להבטחת הוצאות אזי מובהר בזה כי הנאמן יידרש לאישור בית המשפט ואישור הנושים לשם כך. הבורר

רשאי כמובן לחייב בהפקדת הוצאות גם את ה"ה בנאי והכל על פי שיקול דעתו.

ג. הליכים קיימים בישראל בפרשה זו, לרבות בקשה 147 יעוכבו בהתאם לסעיף 5(א) לחוק הבוררות, תשכ"ח-1968, והליכים קיימים באנגליה יבוטלו לרבות הצו החוסם, והצדדים יפנו בהסכמה לבית המשפט באנגליה בנושא זה.

ד. הבוררות תחל בתוך 60 יום.

ה. הסכם זה כפוף מצד הנאמן לאישור אסיפת נושים לצורך המימון.

ו. בכל שאלה שתתעורר בנושא זה, הצדדים יפנו לבית משפט של פשיטת רגל.

ז. אנו נותנים לאמור לעיל תוקף של פסק דין ובכפוף לאמור לעיל הערעורים נדחים ללא צו להוצאות.

ח. פסק דין זה הוא פסק דין מותנה, וכל אחד מהצדדים רשאי להודיע תוך 30 יום כי הוא מבטל את הסכמתו, ובמקרה כאמור פסק הדין יבוטל, ובית משפט זה יחליט על אופן המשך הטיפול בערעורים הנ"ל.

הנאמן קיבל עליו הסכמה זו, אך המערער עשה שימוש בזכותו על פי סעיף ח לפסק הדין המותנה, ובהודעתו מיום 12.4.2016 הודיע כי הוא מבטל את הסכמתו. לבקשתו, קיימנו דיון להשלמת טיעון בערעורים ובסיומו הצענו לצדדים הצעה נוספת, ולפיה בהסכמת הצדדים, בית משפט קמא יבחן לגופה וכשאלה מקדמית את השאלה אם תניית הבוררות בתוקף (וזאת על אף החלטתו של השופט דנציגר מיום 30.7.2013 ולפיה שאלה זו תידון בד בבד עם תביעת הנאמן מושא בקשה 147). הנאמן הסכים גם להצעה זו, ונוכח חשש שהעלה המערער אף הוספנו והעלינו הצעה הנוגעת לזהות המותב שידון בתיק. גם הצעות אלה נדחו על ידי המערער (הודעתו מיום 31.5.2016). משכך, אין לנו אלא ליתן את פסק דיננו בכל הערעורים התלויים ועומדים.

11. בית המשפט בישראל טרם הכריע בסוגיית תוקפה של תניית הבוררות בהסכם בין המערער לבין החייב. עד כה, כל שנקבע הוא שהמערער נדרש להגיש את תגובתו לגופה של בקשה 147 ולאחר מכן תידון גם טענתו בעניין תניית הבוררות. נזכיר כי המערער הגיש בקשת רשות ערעור על החלטה זו, ובקשתו נדחתה בהחלטתו של השופט דנציגר. בנסיבות אלה, ברי כי יש טעם לפגם, בלשון המעטה, בכך שהמערער נקט הליך מקביל בבית המשפט באנגליה בעוד בקשת הרשות לערער שהגיש תלויה

ועומדת בבית המשפט העליון. בדרך זו ניסה המערער לחתור באמצעות בית המשפט באנגליה תחת ההליכים המשפטיים המתקיימים בישראל ולהשיג בעקיפין צו חוסם, תוך התעלמות מהחלטות של בתי המשפט בישראל.

12. המערער והכנ"ר טענו כי בעצם בקשתו של הנאמן מבית המשפט של פשיטת רגל, לאשר לו להתדיין באנגליה, הנאמן נטל על עצמו את תוצאות ההתדיינות. טענה זו אני מתקשה לקבל, בשים לב לסנקציות הפליליות והאזרחיות שריחפו מעל לראשו של הנאמן באופן אישי, על פי הצו שניתן כנגדו באנגליה במעמד צד אחד. וכי יכול היה הנאמן להתעלם מצו זה, ולהסתכן באופן אישי בסנקציות פליליות ואזרחיות? לנאמן לא נותרה ברירה אלא לנסות ולבטל את הצו שניתן כנגדו אישית באנגליה, וכפקיד בית משפט הוא זכאי להגנתו של בית המשפט שמינה אותו. בהינתן מצב זה, ובהינתן טענת הנאמן כי טען בבית המשפט באנגליה לחוסר סמכות, אין מקום לזקוף התנהלות זו לחובתו או לראות בהתייצבותו בבית המשפט באנגליה משום הכרה בתוקפו של ההליך שנפתח שם על ידי המערער במעמד צד אחד. גם את החלטתו של בית המשפט המחוזי לאשר את ההתדיינות באנגליה יש לראות על רקע זה. בית המשפט המחוזי היטיב להבהיר זאת כבר בהחלטותיו מיום 6.8.2013, באמרו:

"אין לי אלא לתמוה על דרך זו של הוצאת צו אשר לכאורה נראה כנסיון של בית משפט זר לקנות לעצמו סמכות הרחק מעבר לטריטוריה האנגלית, כלפי עו"ד ישראלי החי ופועל בישראל, וזאת באורח שספק כיצד הוא מתיישב עם הכללים בדבר סמכויותיהן של ערכאות לאומיות מחוץ לגבולות שיפוטן, שלא לדבר על כללי הנימוס הבינלאומי. אלא, שבשלב זה אין ולא יכול להיות ספק כי התעורר צורך דחוף המצדיק את יציאתו המהירה של הנאמן לבריטניה, בכדי לברר את פשר הצו ובמידת הצורך לפעול לביטולו [...] במצב העניינים החרוג שנוצר, עלולה המתנה ליצור נזק בלתי הפיך – זאת גם ובעיקר נוכח טיב הצו, והנזק שיכול ויגרם אם לא יותר לנאמן לפעול במהירות לביטולו. אין ספק, שעניין לנו בלקיחת סיכון, באשר יתכן כי חרף מאמצי הנאמן הצו לא יבוטל, הערכות לא תחולט, וקופת הכינוס תמצא נפגעת. עם זאת, הרי ספק גדול אם המנעות מהחלטה תטיב עם הקופה אף היא; והדברים מקבלים משנה תוקף, נוכח מהותו החרוגה, שלא לומר פוגענית, של הצו שניתן כנגד נאמן במדינת ישראל".

וכן:

"בהמשך להחלטתי מהיום בבקשה 158, חרף התמיהה רבתי שמעורר הצו שניתן בבית המשפט באנגליה, הרי

שלבקשת הנאמן, ובלא שיהיה בכך בכדי להוות הודיה מצידו או קביעה כלשהי של בית המשפט לטובת הצד שכנגד, ניתן בזאת עיכוב הליכים זמני בבקשה כנגד מר בוריס בנאי בלבד".

כיוון שכך, איני מקבל אפוא את עמדתם של המערער והכנ"ר בעניין זה, ואין למצוא בהחלטתו של בית המשפט היתר לנהל הליך מקביל מחוץ לכתליו של בית משפט של פשיטת רגל [לשלמות התמונה יצויין כי גם מהחלטתו של בית המשפט המחוזי מיום 12.12.2013 ברור שקופת פשיטת הרגל תישא בהוצאות שנפסקו באנגליה רק בתנאי שהחיוב "יחול ויוכר בישראל"].

13. משנפתח הליך פשיטת רגל בבית משפט בישראל, ולאחר שהמערער העלה טענה לתניית בוררות, נדחה והגיש בקשת רשות לערער לבית המשפט העליון, לא היה מקום מצידו לפנות לערכאה זרה ולעתור שם לקבלת צו חוסם. המערער טען כי דווקא בית המשפט המחוזי חטא בהתערבות ובאי-כיבוד ערכאות זרות, אך אני סבור כי טענה זו הופכת את היוצרות. הקדימות הכרונולוגית והעניינית במקרה דנן היא בולטת, וקשה להניח כי לא היתה ברורה למערער בשעה שבחר לפנות לבית המשפט באנגליה. בזהירות הדרושה אומר כי התערבותו של בית המשפט האנגלי בעניין תוקפה של תניית הבוררות מעוררת תמיהה, גם בשים לב לכך שבתי המשפט בישראל טרם הכריעו בסוגיה זו, כפי שהודגש על ידי השופט דנציגר בהחלטתו (לביקורת על החלטת בית המשפט באנגליה ראו Tamar Meshel, *Case Note: Bannai v. Erez and the Jurisdictional Race of the Israeli and English Courts*" ARBITRATION (INTERNATIONAL 1 (2015)).

בנסיבות אלה אני מתקשה לייחס תום לב למהלך בו נקט המערער. ודוק: מבלי להביע דעה לגבי תוקפה של תניית הבוררות, אציין כי אני מתקשה לראות את הפגיעה הקשה במערער בעצם ההתדיינות על תוקפה של התניה בבית משפט ישראלי, בהינתן כי החייב והמערער שניהם אזרחי ישראל, כי למושא ההסכם אין כל זיקה לאנגליה, והמערער עצמו אף לא טרח להגיע לאנגליה לדיון. גם דחיית הפשרה שהוצעה על ידי בית משפט זה בפסק הדין המותנה - לפיה הסכסוך יידון בבוררות בחסות ה-ICC, תוך החלת הדין האנגלי ובשפה האנגלית (על אף שהמערער דובר עברית טובה, כפי שהתרשמנו בדיון שהתנהל בפנינו), וכאשר הבורר יתמנה על ידי ה-ICC ויונחה על פי כללי ה-ICC - מעידה לטעמי על חוסר תום ליבו של המערער, ולא על שאיפה כנה להתדיין בבוררות. פנייתו של המערער לבית המשפט באנגליה נעשתה אפוא בחוסר תום לב, ויש לכך השפעה על תוקפם ומעמדם של הצווים שניתנו בהליך זה. יפים

לענייננו דבריו של המלומד עמוס שפירא: "בעל-דין, המזלזל בהליך מקומי תלוי ועומד או המתמרן לאגפו, חוטא בשימוש לרעה בהליכי המשפט ופוגע במושכלות ראשונים של הגינות בתהליך השיפוטי. בית-משפט ישראלי לא יושיט לו יד עזר למימוש הפסק שנטל בחו"ל, כדי שלא יצא חוטא נשכר" (עמוס שפירא "הכרה ואכיפה של פסקי-חוץ (חלק שני)" עיוני משפט ה' 38, 55-56 (התשל"ו-התשל"ז); וראו גם ע"א 4525/08 בתי זיקוק לנפט בע"מ נ' New Hampshire Insurance Co (15.12.2010)).

14. לטעמי, צדק בית המשפט המחוזי כאשר דחה את טענותיו של המערער ונמנע מלהורות על חיוב אישי של הנאמן או של קופת פשיטת הרגל. החלטותיו של בית משפט האנגלי לא עברו באחד המסלולים שנקבעו בחוק אכיפת פסקי-חוץ. סעיף 2 לחוק קובע כי "לא ייאכף בישראל פסק-חוץ אלא לפי חוק זה"; והכלל הוא כי "לפסק-חוץ אין כל כוח משל עצמו בארץ, אף אם כשר הוא מכל הבחינות ובית המשפט שבחו"ל מוסמך היה לתתו. על הפסק הזר לעבור הליך קליטה על-ידי בית המשפט בארץ, אם לצורך אכיפתו ואם להכרה בו" (ע"א 970/93 היועץ המשפטי לממשלה נ' אגם, פ"ד מט(1) 561, 565 (1995); ע"א 499/79 בן דיין נ' אי.די.אס. אינטרנשיונל בע"מ, פ"ד לח(2) 99, 103 (1984)).

המערער תולה יהבו בסעיף 11(ב) לחוק, שמאפשר הכרה אגבית בפסק חוץ אם בית המשפט ראה "שמן הדין והצדק לעשות כן". אלא שגם בהנחה כי מדובר בהכרה אגבית ולא ישירה, אני סבור כי מסלול זה סגור בפני המערער ואינו יכול להועיל לו. ראשית, חוסר תום הלב בהתנהלותו של המערער מקשה לקבל את הטענה ש"מן הצדק" להכיר באופן אגבי בהחלטתו של בית המשפט באנגליה (ראו והשוו: ע"א S.A KLEPIERRE נ' GOLDHAR CORPORATE FINANCE LTD3294/08, פסקה 8 (6.9.2010) (להלן: עניין גולדהר)). שנית, והדברים קשורים זה בזה, מקובלת עליי הערתו של בית המשפט המחוזי ולפיה בקשה לאכיפת ההחלטות היתה נתקלת לכאורה במכשול בדמות סעיף 6(א)(5) לחוק, המורה כי פסק דין לא יוכרז אכיף אם הוכח כי "בעת הגשת התביעה בבית המשפט במדינה הזרה היה משפט תלוי ועומד, באותו ענין ובין אותם בעלי דין, בפני בית משפט או בית דין בישראל". ההיגיון מחייב, וכך גם נפסק בעבר, כי משוכה זו מקשה גם על הכרה אגבית בפסק חוץ (ע"א 587/85 שטרק נ' בירנברג, פ"ד מא(3) 227 (1987); עניין גולדהר, פסקה 6; רע"א 3973/10 שטרן נ' Verifone Holdings, Inc, פסקה 12 (2.4.2015)).

15. בית המשפט המחוזי לא הסתפק בכך והוציא צו המונע מן המערער לנקוט הליכי גבייה נגד הנאמן בישראל ובאנגליה. אין חולק כי הנאמן פעל לאורך כל הדרך כ"ידו הארוכה" של בית המשפט, ותחת פיקוחו ואישורו, ומשלא נטען כי הפר את חובותיו אין כל מקום להשית עליו חיוב אישי (להטלת חיוב אישי על נאמן ראו והשוו: ע"א 608/15 עופר נ' דוד גולן (הנאמן על נכסי שריה עופר ז"ל) (25.2.2016); רע"א 555/14 עו"ד ישי בית און, נאמן לחברת ל. האן צעצועים בע"מ (בהקפאת הליכים) נ' לנדנר (28.4.2014); ע"א 4371/12 רו"ח אילן שגב נ' שפיר מבנים תעשיות (2002) בע"מ (17.9.2014)). חיזוק לכך ניתן למצוא אף בעמדתו המאוחרת של המערער (כפי שבאה לידי ביטוי בע"א 7579/14) אשר ביקש להשית את החיוב על קופת פשיטת הרגל וטען: "אין חולק, כי בית המשפט הגבוה באנגליה, סבר כי החיוב הוא ביסודו חיוב של הקופה [...] בית המשפט הגבוה באנגליה, יישם את הדין האנגלי (הדומה לדין החל בישראל) ולפיו החיוב הוא על הקופה". בנסיבות אלה לא נפל פגם כלשהו בהוצאתו של צו מניעה שבא להגן על הנאמן מפני מחיר אישי לא מוצדק. יפים לענייננו דבריו של השופט מצא לפיהם:

"הפנייה לבית-משפט נוכרי בבקשת סעד ביחס לעניין, שהדיון בו תלוי ועומד או שהוכרע בו בבית-משפט בישראל, לא בכל הנסיבות הריהי מותרת. כך, למשל, כשהפנייה לבית המשפט הזר מכוונת להכשיל הליך, המתנהל כדין בישראל, מוסמך בית המשפט בישראל לאסור אותה בצו-מניעה [...] וכיוצא בזה, כשמשיג צד לדין, שלא כדין, סעד בבית-משפט זר, רשאי בית המשפט בישראל להתעלם ממנו" (בש"א 214/89 גלצר נ' גלצר, פ"ד מג(2) 89, 92 (1989); וראו גם רע"א 714/96 פריסקל נ' אורנשטיין, פ"ד מט(5) 759 (1996)).

המסקנה היא כי צו המניעה ניתן כדין, וגם אם כתוצאה מכך תישלל מן המערער האפשרות המעשית לגבות את ההוצאות שנפסקו לזכותו באנגליה, יש להבין זאת, בין היתר, על רקע חוסר תום הלב שהתגלה בהתנהלותו כאמור לעיל (ואין באמור לעיל כדי להביע עמדה לגבי סיכויי בקשה לאכיפת פסק חוץ ככל שתוגש על ידי המערער).

16. בנוסף ניתן צו מניעה האוסר על הנאמן להתייצב בכל פורום שהוא ולמסור מידע מתוך תיק פשיטת הרגל. גם החלטה זו בדין יסודה, ומכל מקום, המערער לא מיקד את טענותיו בנקודה זו כך שאין צורך להכביר מילים. כפי שציין בית המשפט

המחוזי "מידע בתיק חוסה תחת בית המשפט שדן בהליך, שלו הידע, הכלים והסמכות להתיר או לאסור מסירת מידע מהתיק שלפניו לצדדים זרים".

17. הסוגיה האחרונה שעלינו להידרש אליה היא החלטתו של בית המשפט המחוזי מיום 7.12.2014, בעניין המשך הבירור של בקשה 147 באופן שהחייב ייכנס בנעליו של הנאמן במסגרת אותה בקשה. הצדדים טענו בהרחבה לעניין סמכותו של בית המשפט לסטות מהחלטתו הקודמת מיום 15.9.2014 ולפיה ניתן לחייב היתר לפתוח בהליך עצמאי. ואילו בהחלטה מיום 7.12.2014 נקבע כי החייב יוכל לנהל את ההליך במסגרת בקשה 147. כשלעצמי, אינני משוכנע שהחלטתו של בית משפט קמא מיום 7.12.2014 אכן סותרת את החלטתו הקודמת. בהחלטה מיום 15.9.2014 ניתן לחייב היתר לפתוח בהליך עצמאי, ובהחלטה מיום 7.12.2014 הוסיף בית המשפט אפשרות נוספת, וכלשונו: "לטעמי, אין מניעה שהחייב ימשיך בבירור בקשה 147 חלף הנאמן ולחלופין יעשה כן במסגרת תביעה עצמאית כאמור בהחלטה מיום 15.9.2014" (הדגשה הוספה – י"ע).

18. לא נעלם מעיני כי בהחלטה מיום 15.9.2014 הודגשה העובדה שמדובר בהליך עצמאי מטעם החייב, ודגש מיוחד ניתן לכך בעמדתו של הכנ"ר, אך לא מצאתי אמירה שמצביעה על כך שרק הדרך הדיונית של הליך עצמאי היא אפשרית על מנת לאפשר לחייב לנהל את תביעתו. בהערת אגב אציין כי אף המערער התבטא ברוח זו באומרו: "בהחלטה נשוא הערעור לא נקבע כי ההחלטה המקורית שגויה אלא [בית המשפט] ביקש לתת חלופה אפשרית נוספת לניהול ההליך" (סיכומי תשובה מטעם המערער בע"א 118/15). על כן ברי כי אין פגם ממשי בכך שבקשתו של החייב לא נשאה כותרת של "בקשה לעיון מחדש", מה גם שהוא הגיש את הבקשה בעצמו ללא ייצוג.

בין כה וכה, מכיוון שבית המשפט המחוזי ראה עצמו כמעין מחדש בהחלטתו הקודמת אף אני אלך בדרך זו. כאמור, בהחלטה המקורית מיום 15.9.2014 התיר בית המשפט לחייב לתבוע את המערער בהליך עצמאי. לשיטתו של המערער מדובר בפסק דין ושגה בית המשפט כאשר הורה היתר לעצמו לעיין מחדש בפסק דין. אין בידי לקבל את הטענה. אכן, ברגיל החלטה שלפיה תביעה תתנהל בהליך עצמאי ולא במסגרת הליכי פשיטת הרגל – נתפסת כפסק דין שהערעור עליו הוא בזכות (רע"א 10048/08 עו"ד ארז חבר נ' שמעון עוזרי (1.1.2009)). אלא שבמקרה דנן, למערער לא היה מעמד באותה התדיינות פנימית שבין הנאמן-חייב ובית המשפט בשאלה מהי הדרך הדיונית בה יש לנקוט (השוו ע"א 2343/16 שרבט נ' עו"ד ארז חבר, בפסקה 3 (26.5.2016); פש"ר (ת"א) 1216/06 עו"ד רונן מטרי ועו"ד פגי שרון בתפקידם כמנהלים מיוחדים של

חברת אי.אם.אם. סוכנות לביטוח (1998) בע"מ נ' כלל חברה לביטוח בע"מ, בפסקה 1 (5.2.2007). מכאן, שאין לראות את המערער כמי שאוחז בפסק דין לזכותו, שבית המשפט של חדלות פרעון אינו יכול לסטות ממנו בהיותו חלוט.

ובכלל, המחוקק הכיר בדינמיות המאפיינת את הליכי פשיטת הרגל וקבע בסעיף 181 לפקודה כי "בית המשפט רשאי לחזור ולעיין בכל צו שנתן מכוח סמכותו בפשיטת רגל, לבטלו או לשנותו" (ראו: ע"א 3760/03 עמרן נ' עו"ד צמיר, נאמן על נכסי אייפרמן יוסף, פ"ד נט(5) 735, 742 (2005); בש"א 292/98 ג'דייס נ' המועצה לייצור ולשיווק של ירקות, פ"ד נג(2) 29, 47 (1999)). חרף טענתו של המערער, ההחלטה מיום 15.9.2014 היא צו בפשיטת רגל, שכן היא ניתנה מכוח סמכותו המיוחדת של בית המשפט כבית משפט של פשיטת רגל (בש"א 998/92 בן ציון נ' בנק ארץ ישראל בריטניה בע"מ (בפירוק), פ"ד מו(2) 749, 754-755 (1992); החלטת הרשם לובינסקי בע"א 118/15 מיום 8.12.2015, בפסקה 6; ע"א 6654/14 שרבט נ' ארז חבר (10.2.2015); שלמה לויין ואשר גרוניס פשיטת רגל 38 (2010) (להלן: לויין וגרוניס)). מכאן סמכותו של בית המשפט לשנות מהחלטתו הקודמת, ואינני נזקק לדון ברלוונטיות של סעיף 150 לפקודה לענייננו. יצויין כי אמנם הסמכות הנתונה לבית המשפט של פשיטת רגל לשנות מהחלטותיו היא סמכות רחבה במיוחד, אך יש לעשות בה שימוש זהיר "שכן יש בכך משום סטייה מכלל סופיות הדיון" (רע"א 173/13 כהן נ' משרד המשפטים (31.1.2013); רע"א 320/15 דוויק נ' כונס הנכסים הרישמי, פסקה 6 (14.4.2015); לויין וגרוניס, בעמ' 40). בנסיבות העניין, ולאחר שעיינתי בטענות הצדדים ובאסמכתאות שהוזכרו על ידם, לא מצאתי פגם באופן שבו הפעיל בית המשפט את סמכותו תוך הנמקה ראויה, ואינני רואה כל עילה להתערב בהחלטה זו.

19. ומן המישור הפרוצדורלי לגופו של עניין. בשלב זה אין מחלוקת על כך שהחייב רשאי לנהל הליך עצמאי נגד המערער. כך נקבע בהחלטתו של בית המשפט המחוזי מיום 15.9.2014 שלא הוגש עליה ערעור. ככלל, מרגע שניתן צו פשיטת רגל, פושט הרגל מאבד את מעמדו כבעל עניין ומוצא את מקומו מחוץ ל"מגרש המשחקים" של ההליך. הנאמן תופס את מקומו של פושט הרגל לצורך ניהול הנכסים ונכנס לנעליו גם לצורך ניהול הליכים משפטיים (סעיפים 42, 85(2), 107, 125(א)(2) לפקודה). לצד זאת, נתונה לבית המשפט של פשיטת רגל האפשרות להחזיר את פושט הרגל עצמו ל"מגרש המשחקים" כדי לשמש צד להליך משפטי מסויים (רע"א 7074/09 קאולה נ' ידגר (25.8.2010) (להלן: עניין ידגר)), ועל כך התבססה החלטתו של בית המשפט המחוזי מיום 15.9.2014.

בעניין ידגר, בית המשפט התיר לפושטת הרגל לנהל הליך עצמאי מחוץ לכתלי בית המשפט של פשיטת רגל. השאלה שמתעוררת בענייננו היא אם רשאי בית המשפט להתיר לחייב לתפוס את מקומו של הנאמן לצורך ספציפי גם במסגרת הליכי פשיטת הרגל. המערער התנגד לכך וטען כי האפשרות היחידה להעניק מעמד עצמאי לחייב היא במסלול שנקבע בהלכת ידגר, אך אינני סבור כך. עסקינן במקרה ייחודי: המערער, שהוא בעל חוב פוטנציאלי לקופת הכינוס, הציב בדרכו של הנאמן מכשול שמקשה עליו למלא את תפקידו כראוי. בנסיבות אלה אינני רואה מניעה לכך שהחייב ייכנס בנעליו של הנאמן לעניין זה בלבד, וזאת בפרט בהיעדר התנגדות מצידו של הנאמן ולאחר שבית המשפט המחוזי הקפיד להגן על האינטרסים הרלוונטיים והבהיר כי ככל שההליך ישא פירות – הם ישוייכו לקופת הכינוס. בנוסף, ניהול ההליך במסלול שהתווה בית המשפט המחוזי עולה בקנה אחד עם החלטותיה הקודמות של השופטת אלשיך במסגרת בקשה 147.

20. לצורך הדיון בשאלה אם הסכסוך בין המערער לבין החייב ראוי להתנהל במסגרת הליך עצמאי או במסגרת "בקשה למתן הוראות" בהליך פשיטת הרגל – ניתן להעלות טיעונים לכאן ולכאן. אף שהצדדים הזכירו בטיעוניהם חלק מן השיקולים הרלוונטיים, אינני רואה להרחיב על כך את הדיבור, משלושה טעמים: ראשית, מפני שיקול הדעת הרחב המסור לבית משפט של חדלות פירעון בהחלטות מסוג זה ונטייתה של ערכאת הערעור שלא להתערב בכך (רע"א 9082/05 שרידב השקעות בע"מ נ' עו"ד אלקס הרטמן (26.3.2007); רע"א 3836/10 דדן נ' דדן (27.6.2010); רע"א 797/14 אשבד נכסים בע"מ נ' ל.נ.א נכסים והשקעות בע"מ (3.4.2014)). שנית, מפני שבית המשפט המחוזי הדגיש בהחלטתו כי היא נכונה "לעת הזו" ונמנע מלהכריע בטענות הסף. שלישית, הטיעונים בסוגייה זו למעשה פותחים מחדש את הדיון בשאלת התאמתה של בקשה 147 להליך פשיטת הרגל. הבקשה הוגשה לפני שנים ארוכות וכבר אז המערער השמיע טענות ברוח זו בבקשתו לסילוק בקשה 147 על הסף. כזכור, השופטת אלשיך הורתה למערער להגיש את תגובתו לגופו של עניין, ובקשת רשות הערעור על החלטתה נדחתה בהחלטתו של השופט דנציגר. ברי כי ההליך הנוכחי אינו מתאים לדיון מחדש בשאלה זו. השינוי שחל מאז ועד היום הוא זהות ה"תובע" כשלעניין זה נקבע שהחייב יבוא בנעלי הנאמן, ולא שוכנעתי כי שינוי זה משפיע בהכרח על המסלול שבו ראוייה הבקשה לידון.

מכל מקום, אם וכאשר ייכנס החייב בנעלי הנאמן, רשאי המערער, הפעם כצד לדיון, לחזור ולהעלות את הטענה כי המסגרת הדיונית הראויה היא בתביעה נפרדת ועצמאית של החייב, להבדיל מבקשה 147 שבמסגרת תיק פשיטת הרגל.

21. לסיכום: יש לשוב ולהצר על כך שהמערער לא נענה להצעות שהיו מייתרות את הדיון תוך שמירת האינטרסים הלגיטימיים של שני הצדדים. לדעתי החלטותיו של בית המשפט המחוזי מבוססות היטב ולא נפל בהן פגם המצדיק את התערבותנו: לא היה מקום לאכוף את ההוצאות שנפסקו בבית המשפט באנגליה ולהשית אותן על הנאמן או על קופת פשיטת הרגל ואף ישנו צידוק הולם להגן על הנאמן באמצעות צו מניעה; כמו כן, בנסיבותיו הייחודיות של המקרה הנוכחי, צדק בית המשפט המחוזי כאשר התיר לחייב לנהל בעצמו את ההליך נגד המערער גם במסגרת הליכי פשיטת הרגל.

לפיכך אציע לחבריי לדחות את ארבעת הערעורים.

22. אשר לשאלת ההוצאות.

בית המשפט באנגליה חייב את הנאמן בהוצאות בסכום של 150,000 ליש"ט בגין הליך של צו מניעה. אני נכון להניח כי שכר הטרחה המשולם לעורכי דין באנגליה גבוה משכר הטרחה המשולם לעורכי הדין בישראל, מה שיכול להסביר את הסכום שנפסק לחובת הנאמן. מנגד, איני רואה סיבה מדוע סכום ההוצאות בארבעה ערעורים לבית המשפט העליון ושני דיונים שנערכו בפנינו, יהא נמוך מזה שנפסק על ידי בית המשפט באנגליה.

באיזון בין השיקולים השונים, אציע אפוא לחברי לחייב את המערער בהוצאות קופת פשיטת הרגל, בסכום של 1,000,000 ₪ (מליון ₪). עם זאת, הרבה לפני משורת הדין, סכום של 800,000 ₪ מתוך הסכום של מליון ₪ יהיה מותנה באופן שיעמוד לפרעון רק אם המערער יפעל בדרך כלשהי לגביית ההוצאות בסך 150,000 ליש"ט שנפסקו לזכותו בבית המשפט באנגליה (לרבות בדרך של קיזוז), בין מהנאמן אישית ובין מקופת פשיטת הרגל. המערער ישא בכל מקרה בהוצאות קופת פשיטת הרגל בסכום של 200,000 ₪ (מאתיים אלף ₪), 50,000 ₪ לזכות הנאמן ו- 150,000 ₪ לזכות קופת פשיטת הרגל.

בנסיבות העניין איני רואה להשית הוצאות על דוד בנאי.

1. אני מצטרף בהסכמה לחוות דעתו של חברי, השופט י' עמית, ולתוצאה שאליה הגיע.

2. מעיון בחומר הרב שהוצג לעיוננו, במסגרת הערעורים שלפנינו, עולה בבירור התנהלותו חסרת תום הלב של המערער, אשר בניגוד מפורש לפסקי דין והחלטות שניתנו על ידי ערכאות שונות בישראל, בחר להעתיק את המחלוקת לבית משפט באנגליה, אשר פסק כפי שתיאר חברי.

דומה, כי המערער עשה הכל על מנת שהתביעה לא תתברר לגופה, בין אם היא תנוהל על ידי הנאמן או על ידי החייב, ועל כך יעיד סירובו הבלתי מוסבר של המערער לכל הצעות הפשרה שהועלו על ידיו.

3. אעיר עוד, כי תמוהה בעיני התנהלותו של בית המשפט באנגליה, אשר היה מודע להחלטות שניתנו בידי ערכאות שיפוטיות בישראל, ולמרות זאת מצא לחייב, באופן אישי, את הנאמן בסכום של 150,000 ליש"ט. לכך יש להוסיף את תמיהתי על גישת הכנ"ר, שמצא לצדד בעמדתו של המערער ובפסיקתו של בית המשפט באנגליה, עמדה שנדחתה בצדק על ידי חברי, השופט י' עמית.

ש ו פ ט

המשנה לנשיאה א' רובינשטיין:

מצטרף אני לחוות דעתו הממצה של חברי השופט עמית ולהערותיו של חברי השופט שהם. חבל שמשחק "החתול והעכבר" שנקט המערער בייזום ההליכים באנגליה הביא את הנושא עד הלום, תוך הפיכת תלולית ולמירב גבעה להר גבוה של התדיינות, ותוך יצירת מתח מיותר בין החלטות של ערכאות בשתי מדינות המכבדות זו את זו. ככלל יביט בית המשפט בכלל ובית משפט זה בפרט בעין חשדנית על הליכי הליכים שמטרתם מניעת בירורו של סכסוך. יתר על כן, הצעותינו באשר לקיום ההליכים כפי שפורטו על-ידי חברי השופט עמית הילכו ככרת דרך גדולה מאוד לעבר המערער, חרף העובדה שבחר בדרך עקלקלה כאמור על-ידי פנייתו לאנגליה, ובמאמץ להוגנות.

בבואנו להכריע בערעורים, ניתן דעתנו לכך שבית המשפט המחוזי הילך בדרך שקולה, עקבית, והוגנת כלפי כולי עלמא. על כן אין לקבל את הערעורים, מטעמי חברי.

המשנה לנשיאה

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' עמית.

ניתן היום, ו' באב התשע"ו (10.8.2016).

שופט

שופט

המשנה לנשיאה